

УДК 635.07:664.8.037.5(094.9)

ЗАКОНОДАВЧО-НОРМАТИВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЯКОСТІ ТА БЕЗПЕЧНОСТІ ЗАМОРОЖЕНОЇ ПЛОДООВОЧЕВОЇ ПРОДУКЦІЇ

**Мадані Абделкадер, канд. техн. наук, доцент
Одеський державний економічний університет, м. Одеса**

В статті проводиться аналіз сучасного законодавства і нормативної бази, яка використовується при реалізації і визначенні якості замороженої плодовоовочної продукції.

The article analyzes the modern legislation and regulatory framework which is used for implementing and determining the quality of frozen fruits and vegetables.

Ключові слова: якість, сировина, Закони України, нормативні документи.

Якість сировини, яка переробляється, є основним чинником успіху споживання будь-якої продукції, тому необхідно жорстко контролювати відповідність її показників встановленим вимогам нормативних документів.

Основний Закон, який встановлює правові засади забезпечення якості та безпеки харчових продуктів і продовольчої сировини для здоров'я населення, регулює відносини між органами виконавчої влади, виробниками, продавцями (постачальниками) і споживачами під час розробки, виробництва, ввезення на митну територію України, закупівлі, постачання, зберігання, транспортування, реалізації, використання, споживання та утилізації харчових продуктів і продовольчої сировини є Закон України «Про безпечність та якість харчових продуктів» від 6 вересня 2005 р. № 2809 – IV [1].

Законом України «Про торгово-промислові палати в Україні» передбачено основні засади щодо функціонування та діяльності торгово-промислових палат, які проводять товарознавчі експертизи [5]. Для організації проведення експертних досліджень відповідно до Закону «Про торгово-промислові палати в Україні» розроблено Методику проведення товарознавчої експертизи експертами торгово-промислових палат в Україні від 26 вересня 2005р [12].

Закон України «Про забезпечення санітарного та епідеміологічного благополуччя населення» від 2 листопада 2004 р. № 2137 – IV – регулює суспільні відносини, які виникають у сфері забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя, визначає відповідні права і обов'язки державних органів, підприємств, установ, організацій та громадян, встановлює порядок організації державної санітарно-епідеміологічної служби і здійснення державного санітарно-епідеміологічного нагляду в Україні [3].

Закон України «Про захист прав споживачів» від 12 травня 2006 року № 1023 – XII, містить чіткі вимоги до якості продуктів харчування. Цей закон регулює відносини між споживачами товарів і виробниками, виконавцями або продавцями в умовах різних форм власності, встановлює права споживачів та визначає механізм реалізації державного захисту їх прав [2].

Основною Постановою, якою Кабінет Міністрів України надає доручення державним органам, що здійснюють контроль та нагляд за проведенням необхідних та достатніх заходів та дій, спрямованих на посилення контролю за якістю і безпекою харчових продуктів, що виробляються в Україні, та імпортованих харчових продуктів щодо їх відповідності вимогам та стандартам, які діють в Україні – є Постанова кабінету Міністрів «Про вдосконалення контролю якості і безпеки харчових продуктів» від 9 листопада 2006 р. N 1371 [6].

В Постанові Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про державну санітарно-епідеміологічну службу України» від 19 серпня 2002 р. № 1218 зазначено, що — державна санітарно-епідеміологічна служба України є системою органів, установ, закладів, частин і підрозділів, діяльність яких спрямовується на профілактику інфекційних хвороб, професійних захворювань, масових неінфекційних захворювань (отруєнь), радіаційних уражень людей, запобігання шкідливому впливу на стан їх здоров'я і життя факторів середовища життєдіяльності, здійснення державного санітарно-епідеміологічного нагляду щодо безпеки для життя і здоров'я людини продукції та середовища життєдіяльності [7].

Наказ Міністерства охорони здоров'я України «Про затвердження Державних санітарних норм та правил «Транспортування продовольчої продукції» від 14 травня 2004 р. № 239 регулює Державні санітарні норми та правила транспортування продовольчої продукції, які встановлюють гігієнічні вимоги і норми до повітряного, водного і залізничного транспорту, що забезпечують перевезення продовольчої продукції груп 1 – 13, 15 – 23, 25 Гармонізованої системи опису і кодування товарів [9].

Державний санітарно-епідеміологічний нагляд за дотриманням санітарно-гігієнічних і санітарно-епідеміологічних норм і правил державними органами, підприємствами, організаціями, установами незалежно від форм власності, підприємцями — фізичними особами і громадянами покладений на органи державної санітарно-епідеміологічної служби України.

Наказом міністерства охорони здоров'я України від 5 серпня 1999 р. «Про створення Державного реєстру харчових продуктів, продовольчої сировини, супутніх матеріалів та Реєстру висновків державної санітарно-гігієнічної експертизи» № 199 при Головному санітарно-епідеміологічному управлінні МОЗ України створено Державний реєстр харчових продуктів, продовольчої сировини, супутніх матеріалів та Реєстр висновків державної санітарно-епідеміологічної експертизи, а також визначено їх завдання та функції.

Міністерством охорони здоров'я України разом з зацікавленими міністерствами та відомствами розроблено Методичні вказівки про порядок й періодичність контролю продовольчої сировини й харчових продуктів за показниками безпеки. Дані вказівки були розроблені з метою забезпечення контролю за вмістом важких металів й миш'яку, радіонуклідів, мікотоксинів, мікроорганізмів, нітратів, пестицидів, гістаміну, антибіотиків в продовольчій сировині й харчових продуктах, які виробляють в Україні.

На сьогодні немає юридичної відповідальності імпортера за безпеку продукції, що ввозиться і ввозиться в обіг на території України. Водночас у більшості розвинених країн світу це передбачено законодавством. Слід зауважити, що до національного законодавства країн ЄС включено вимоги Директиви ЄС 85/374 «Про відповідальність постачальника за випуск і реалізацію дефектної продукції».

Нормативний акт, який регламентує порядок продажу продуктів харчування – це Наказ Міністерства зовнішньоекономічних зв'язків України від 28.12.2007 № 237 «Про затвердження Правил продажу продовольчих товарів». Ці правила регламентують порядок приймання, зберігання, підготовки і продажу продовольчих товарів через роздрібну торговельну мережу, а також визначають вимоги споживачів щодо дотримання їх прав, належної якості та безпеки товару і рівня торговельного обслуговування [10].

Як було зазначено вище, Торгово-промисловою палатою України затверджено Методику проведення товарознавчої експертизи експертами торгово-промислової палати (від 26.09.2005). Даним документом передбачено порядок та процедуру проведення товарознавчої експертизи, вимоги до експерта, права та обов'язки експерта, правила відбору та порядок оформлення проб для аналізу, вимоги до лабораторій, в яких можна проводити фізико-хімічні дослідження, правила заповнення документів, які засвідчують результат проведення експертизи тощо [12].

Однак, експертиза якісних показників будь-якої продукції проводиться відповідно до вимог нормативної документації на відповідну групу товарів, або умов договору.

Аналізуючи нормативні документи на заморожену плодоовочеву продукцію ми з'ясували, що ситуація досить складна: враховуючи інноваційність замороженої продукції для нашого ринку ДСТУ, ГОСТ практично відсутні на даний вид продукції. Тому виробники розробляють та затверджують власні ТУ, адаптовані до організаційно-технічних умов конкретного підприємства.

Серед нормативних документів, які регламентують якість замороженої плодоовочевої продукції, правила приймання та порядок відбору проб є необхідними під час товарознавчої експертизи слід відзначити:

ГОСТ 29187-91 «Плоды и ягоды быстрозамороженные. Общие технические условия».

ГОСТ 50475-93 «Продукты переработки плодов и овощей. Горошек зеленый и кукуруза консервированные и быстрозамороженные. Методы определения сухих веществ, не растворенных в спирте».

ГОСТ 28322-89 «Продукты переработки плодов и овощей. Термины и определения».

ГОСТ 26313-84 «Продукты переработки плодов и овощей. Правила приемки, методы отбора проб».

ГОСТ 26671-85 «Продукты переработки плодов и овощей, консервы мясные и мясорастительные. Подготовка проб для лабораторных анализов».

ГОСТ 29270-95 «Продукты переработки плодов и овощей. Методы определения нитратов».

ГОСТ 28561-90 «Продукты переработки плодов и овощей. Методы определения сухих веществ или влаги».

ОСТ 10 86-87 «Полуфабрикаты овощные. Пюреобразные быстрозамороженные».

ОСТ 111-19-84 «Блюда и полуфабрикаты десертные быстрозамороженные. Технические условия».

ОСТ 111-7-82 «Овощи быстрозамороженные. Технические условия».

ОСТ 18-335-78 «Быстрозамороженные полуфабрикаты из картофеля».

РСТ УССР 1955-84 «Смеси плодово-ягодные быстрозамороженные».

РСТ УССР 1594-86 «Смородина черная дробленая с сахаром замороженная. Технические условия».

РСТ УССР 1595-86 «Пюре плодово-ягодное с сахаром замороженное. Технические условия».

ТУ 111-4-35-85 «Быстрозамороженные овощные полуфабрикаты. Технические условия».

Документами, що підтверджують якість та безпеку швидкозамороженої плодоовочевої продукції, є: декларація про відповідність, що видається виробником продукції на кожен партію харчових продуктів, сертифікат відповідності чи свідоцтво про визнання відповідності; висновок державної санітарно-епідеміологічної експертизи, сертифікат походження, сертифікат якості.

Також існують спеціальні законодавчі та нормативні акти, які стосуються митного контролю та оформлення товарів при експортно-імпорتنих операціях суб'єктами ЗЕД.

Основним нормативним документом є Митний кодекс України, який визначає засади організації та здійснення митної справи в Україні, регулює економічні, організаційні, правові, кадрові та соціальні аспекти діяльності митної служби України. Кодекс спрямований на забезпечення захисту економічних інтересів України, створення сприятливих умов для розвитку її економіки, захисту прав та інтересів суб'єктів підприємницької діяльності та громадян, а також забезпечення додержання законодавства України з питань митної справи.

Закон України «Про податок на додану вартість» від 27 червня 2007 р. № 403/97 – ВР визначає платників податку на додану вартість, об'єкти, базу та ставки оподаткування, перелік неоподатковуваних та звільнених від оподаткування операцій, особливості оподаткування експортних та імпорتنих операцій, поняття податкової накладної, порядок обліку, звітування та внесення податку до бюджету [4]. Порядок, що визначає механізм митного оформлення імпорتنих товарів (продукції), що підлягають обов'язковій сертифікації в Україні, і ввозяться на митну територію України суб'єктами підприємницької діяльності викладений у Постанові Кабінету Міністрів України «Про затвердження порядку митного оформлення товарів (продукції), що підлягають обов'язковій сертифікації в Україні» від 4 листопада 2007 р. № 1211 [8].

Також важливим нормативним документом про порядок визначення процедури справляння єдиного збору у разі переміщення транспортних засобів та вантажу через державний кордон є Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку справляння єдиного збору у пунктах пропуску через державний кордон» від 24 жовтня 2002 р. № 1569.

Головним документом при оформленні вантажу, який переміщується через державний митний кордон України – є вантажна митна декларація, яка заповнюється декларантом. Загальний порядок заповнення вантажної митної декларації визначений у Наказі Державної Митної Служби «Про порядок заповнення вантажної митної декларації» від 9 липня 1997 р. № 1307.

Наказом Державної Митної Служби України «Про затвердження типової технології митного контролю та митного оформлення товарів та інших предметів» від 30 грудня 1998 р. № 828 визначається типова технологія митного контролю та митного оформлення товарів та інших предметів. Розроблена вона відповідно до Митного кодексу України, Положення про вантажну митну декларацію та інших нормативних актів Держмитслужби з метою визначення послідовності дій посадових осіб митних органів при здійсненні митного контролю та митного оформлення товарів та інших предметів [10].

Декретом Кабінету Міністрів України «Про стандартизацію і сертифікацію» від 11 червня 1997 р. № 333/97 – ВР визначаються правові та економічні основи систем стандартизації та сертифікації, встановлюються організаційні форми їх функціонування на території України [11].

Також невід'ємним нормативним документом, щодо питань сертифікації продукції з метою формування однозначного підходу митниць до здійснення митного контролю за ввезенням на митну територію України та митного оформлення товарів, що підлягають обов'язковій сертифікації в Україні – є Лист Державної Митної Служби України «Щодо сертифікації продукції» від 27 травня 1998 р. №11/1 – 5298.

Висновки:

1. Законодавча, інструктивна та нормативна база, яка регулює якість замороженої плодоовочевої продукції та порядок її митного оформлення, є дуже великою.

2. Для проведення експертизи замороженої плодоовочевої продукції та митних процедур щодо її оформлення при переміщенні через митний кордон України, експерт-товарознавець з митної справи, повинен вільно, чітко та безпомилково орієнтуватися в усій цій нормативній базі, для досягнення своєї мети та формулювання чітких висновків.

Література

1. Закон України від 23.12.1997 р. № 771/97 – ВР «Про безпечність та якість харчових продуктів».
2. Закон України від 30.06.06 № 783 «Про захист прав споживачів».
3. Закон України від 07.02.02 № 3037-III «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення».
4. Закон України від 27.06.07 № 403/97 «Про податок на додану вартість».

5. Закон України від 02.12.97 № 671/97-ВР «Про торгово-промислові палати в Україні».
6. Постанова КМУ від 09.11.06 № 1371 «Про вдосконалення контролю якості і безпеки харчових продуктів».
7. Постанова КМУ від 19.08.02 № 1218 «Про затвердження Положення про санітарно-епідеміологічну службу України».
8. Постанова КМУ № 1211 (ДМСУ № 11/6-10753 від 13.11.2007) «Про затвердження Порядку митного оформлення імпортованих товарів, що підлягають обов'язковій сертифікації в Україні».
9. Наказ МОЗУ від 14.05.04 № 239 «Про затвердження Державних санітарних норм та правил транспортування продовольчої продукції».
10. Наказ МЗЕЗУ від 28.12.07 № 237 «Про затвердження Правил продажу продовольчих товарів».
11. Декрет КМУ від 10.05.03 № 46-93 «Про стандартизацію та сертифікацію».
12. Методика проведення товарознавчої експертизи товарів експертами торгово-промислових палат України. К: 2005. – 16 с.

УДК 629.621.577.658.511.5:621.43.004

АНАЛИЗ ПРОИЗВОДСТВЕННОГО ПРОЦЕССА САХАРО-РАФИНАДНОГО ПРОИЗВОДСТВА С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ ЭКСЕРГОТОПОЛОГИЧЕСКИХ МОДЕЛЕЙ НА ГРАФАХ

**Мельник С.И., старший преподаватель
Одесский национальный политехнический университет, г. Одесса**

Проведен анализ производственного процесса сахарорафинадного производства с использованием эксерготопологических моделей на графах.

Is carried out the analysis of the production process of the production of sugar with the use of models on the graphs.

Ключевые слова: модель, граф, эксерготопологическая модель, эксергия.

Актуальность проблемы. Данный производственный цикл крайне интересен для южного региона нашей страны в виду развитой системы сельского хозяйства и номенклатуры плодоовощной продукции. В то же время следует обращать особое внимание на оптимальное управление технологического процесса, в частности на рациональное использование энергоресурсов разной природы. Работа проводилась на основе методики эксергетического подхода с использованием эксерго-топологических моделей на графах.

Изложение материала исследования. Данные о потоках эксергии по технологической схеме завода приведены в [3]. В сводной форме потоки эксергии по производственным процессам характеризуются следующими данными в табл. 1.

Таблица 1 – Потоки эксергии по производственным процессам

Приход эксергии (кВт)	Расход эксергии (кВт)
Исходный продукт	Вторичные пары.....2915
(сахар-сырец) 153	Конденсаты.....799
Свежий пар.....8276	Промежуточные продукты:
Электроэнергия.....660	рафпесок.....86
Подогретая вода.....95	рафкашка.....79
	патока.....16
	Итого.....3895
	Потери эксергии.....5279
Всего.....9174	Всего.....9174

Производственные процессы соответствуют технологическому регламенту сахаро-рафинадного производства. Сводка термодинамических характеристик производственных процессов приведена в табл. 2.